

การสร้างเสริมสมรรถนะของครอบครัวและชุมชนในการพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรม ของวัยรุ่นในสังคมยุคดิจิทัล: กรณีศึกษาใน 17 จังหวัดภาคเหนือ

พิษณุ อภิสมจารโยธิน*

ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Received: 12 October 2024

Revised: 19 December 2024

Accepted: 20 December 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสมรรถนะที่จำเป็นของครอบครัวและชุมชนในการพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมของวัยรุ่นในสังคมยุคดิจิทัล (2) เพื่อศึกษาแนวทางสำหรับครอบครัวและชุมชนในการพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมของวัยรุ่นในสังคมยุคดิจิทัล (3) เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมของวัยรุ่นในสังคมยุคดิจิทัล (4) เพื่อจัดทำหลักสูตรอบรมระยะสั้นเพื่อสร้างเสริมสมรรถนะและพฤติกรรมที่จำเป็นของครอบครัวและชุมชนในการพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมของวัยรุ่นในสังคมยุคดิจิทัลและนำไปใช้อบรมในพื้นที่เป้าหมาย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานโดยทำการวิจัยใน 17 จังหวัดภาคเหนือ ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 2,550 คน ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก และใช้หลักสูตรอบรมระยะสั้น ประเมินผลโดยใช้แบบทดสอบก่อนและหลังการอบรม ทำการวิเคราะห์เนื้อหา และใช้สถิติ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test Dependent ผลการวิจัยพบว่า ครอบครัวและชุมชนจำเป็นต้องมีสมรรถนะที่สำคัญได้แก่ สมรรถนะด้านความรู้ การสื่อสาร การเป็นแบบอย่าง และความสัมพันธ์ เป็นต้น แนวทางสำหรับครอบครัวและชุมชนในการพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมของวัยรุ่นได้แก่ การแลกเปลี่ยนความคิด การให้ความรู้ การสร้างวินัย และประพฤติเป็นแบบอย่าง เป็นต้น โดยข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สำคัญประกอบด้วย การสนับสนุนให้ครอบครัวและชุมชนได้พัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยี และอบรมพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมและพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว ชุมชน และวัยรุ่นอย่างเหมาะสม เป็นต้น นอกจากนี้การอบรมหลักสูตรระยะสั้นฯ พบว่าผลสัมฤทธิ์ของคะแนนการอบรมก่อนและหลังมีคะแนนแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยกลุ่มตัวอย่างมีความรู้เพิ่มขึ้นหลังการอบรม

คำสำคัญ: สมรรถนะ ครอบครัว ชุมชน การพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรม สังคมยุคดิจิทัล

* ผู้ประสานงานหลัก; อีเมล: phitsanua@nu.ac.th

Strengthening the Competency of Families and Communities in Moral Behavior Development of Adolescents in a Digital Society: Case Study in 17 Northern Provinces

Phitsanu Aphisamacharayothin*

Bachelor of Arts Program in Social Development,
Faculty of Social Sciences, Naresuan University

Received: 12 October 2024

Revised: 19 December 2024

Accepted: 20 December 2024

Abstract

This research aimed to (1) examine the necessary competencies of families and communities in fostering behavioral virtues among adolescents in the digital age, (2) identify guidelines for families and communities to promote behavioral virtues in adolescents in the digital age, (3) provide policy recommendations for fostering behavioral virtues in adolescents in the digital age, and (4) develop and implement a short-term training course to enhance the necessary competencies of families and communities in fostering behavioral virtues among adolescents in the digital age. The study employed a mixed-methods approach and was conducted across 17 northern provinces, involving 2,550 informants, in-depth interviews, and a short-term training course. Data were analyzed using pre- and post-training tests, content analysis, and statistical methods, including frequency, percentage, mean, standard deviation, and paired t-tests. The findings revealed that families and communities require key competencies such as knowledge, communication skills, role modeling, and strong relationships. Guidelines for fostering behavioral virtues include exchanging ideas, providing knowledge, instilling discipline, and acting as role models. Policy recommendations emphasize the need to support families and communities in developing technological literacy, providing training to foster behavioral virtues, and cultivating appropriate relationships among families, communities, and adolescents. Furthermore, the short-term training course demonstrated a statistically significant improvement in participants' knowledge, with post-training scores showing a notable increase at the 0.01 significance level.

Keywords: Competency, Family, Community, Moral Behavior Development, Digital Society

* Corresponding Author; E-Mail: phitsanua@nu.ac.th

ความสำคัญและที่มาของปัญหาวิจัย

ในศตวรรษที่ 21 เป็นสังคมโลกยุคดิจิทัลที่ครอบคลุมเทคโนโลยีการสื่อสารขั้นสูงที่มีประสิทธิภาพหลากหลายรูปแบบและหลากหลายช่องทางซึ่งส่งผลให้เกิดสภาวะโลกไร้พรมแดนและโลกาภิวัตน์ นอกจากข้อดีในแง่ของการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่างๆ ได้อย่างรวดเร็ว ครอบคลุม ทันเวลาแล้ว แต่ในขณะเดียวกันก็เสี่ยงต่อปัญหาและภัยคุกคามต่างๆ มากขึ้นด้วย เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการละเมิดสิทธิ ปัญหาเชิงคุณธรรมจริยธรรม และปัญหาการประทุพติผลศีลธรรมและกฎหมาย เป็นต้น (Singhanat, 2017) จากผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยปี 2565 พบว่า พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของคนไทยมีมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยกลุ่มวัยที่ใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุดคือช่วงวัยรุ่นซึ่งมีค่าเฉลี่ยระยะเวลาการใช้อินเทอร์เน็ตอยู่ที่ 9-10 ชั่วโมงต่อวัน และสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์สำรวจพบว่าภูมิภาคที่มีการใช้งานอินเทอร์เน็ตมากที่สุดคือภาคเหนือซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 10 ชั่วโมง 31 นาทีต่อวัน (Feelgood Technology, 2021) ซึ่งครอบคลุมรวมถึง 17 จังหวัด ได้แก่ ได้แก่ เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน น่าน พะเยา เชียงรายแพร่ ตาก พิษณุโลก สุโขทัย เพชรบูรณ์ อุตรดิตถ์ กำแพงเพชร พิจิตร นครสวรรค์ และอุทัยธานี

สถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบันมีลักษณะเป็น “Disruption” ซึ่งเป็นผลมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัล ทำให้เรื่องคุณธรรมจริยธรรมและความเป็นส่วนตัวตนโลกดิจิทัลหรือ “Digital Ethics and Privacy” เป็นประเด็นที่ทั่วโลกให้ความสนใจ ซึ่งสังคมยุคดิจิทัลเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างมากส่งผลกระทบต่อประเด็นด้านคุณธรรมในด้านต่างๆ โดยเฉพาะปัญหาของเด็กและเยาวชนไทยซึ่งเป็นผลมาจากปัจจุบันสังคมไทยมีสภาพครอบครัวเป็นแบบครอบครัวเดี่ยวแบบตัวใครตัวมัน ทำให้เกิดปัญหาด้านคุณภาพของเยาวชน ปัจจุบันปรากฏการณ์การใช้ความรุนแรง ปัญหาทางเพศ การติดการพนันและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งบ่งบอกถึงความเสื่อมด้านคุณธรรม โดยเฉพาะกับกลุ่มเด็กและเยาวชน สิ่งเหล่านี้เป็นสัญญาณเตือนให้ต้องเสริมสร้างสมรรถนะในการพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมในสังคมยุคดิจิทัล (Chareonwongsak, 2007)

การพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมในสังคมยุคดิจิทัลของวัยรุ่นจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในยุคดิจิทัลได้ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของวัยรุ่น (Singhsawat, 2009) คุณธรรมเป็นเรื่องพื้นฐานที่สำคัญที่เด็กและเยาวชนต้องได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมและเท่าทัน โดยคุณธรรมเชิงพฤติกรรม (Moral Behavior) เป็นคุณลักษณะหรือสภาวะภายในจิตใจของมนุษย์ที่เป็นไปในทางที่ถูกต้องดีงาม และแสดงออกทางร่างกายในลักษณะที่ดีงามอันเป็นที่พึงประสงค์ของสังคม (Sawatsringkhan, 2013) ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะนำไปสู่การพัฒนาความมีวินัยและความรับผิดชอบไม่ว่าจะเป็นความรับผิดชอบต่อตนเองหรือผู้อื่น (Thanman, 2019)

ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการปลูกฝังและพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของวัยรุ่น ได้แก่ ครอบครัวและชุมชน (Bunsong, 2009) เพราะครอบครัวและชุมชนมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง โดยบทบาทของบุคคลในครอบครัวและในชุมชนโดยเฉพาะพ่อแม่คือการเป็นผู้มีส่วนสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมต่างๆ ให้แก่เด็กและเยาวชน (Mangthani, 2013) อย่างไรก็ตามปัญหาสำคัญในยุคดิจิทัลคือสถาบันครอบครัวไม่สามารถทำหน้าที่การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับสมาชิกในครอบครัวได้อย่างมีประสิทธิภาพเนื่องจากช่องว่างระหว่างวัย (Generation Gap) รวมทั้งการที่ครอบครัวและชุมชนส่วนใหญ่มีบทบาทดังกล่าวให้กับโรงเรียนและครูอาจารย์เป็นผู้ทำหน้าที่นี้แทน ดังนั้นครอบครัวและชุมชนจึงจำเป็นต้องตระหนักถึงการปลูกฝังคุณธรรมเชิงพฤติกรรมให้เกิดขึ้น ซึ่งการปลูกฝังคุณธรรมเชิงพฤติกรรมให้ประสบความสำเร็จนั้นจำเป็นต้องสร้างขึ้นตั้งแต่ในวัยเยาว์ให้เด็กและเยาวชนเกิดความ

ตระหนักในเรื่องนี้อย่างแท้จริง (Chareonwongsak, 2007) โดยผลกระทบจากสังคมยุคดิจิทัลที่มีต่อพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนในปัจจุบันเป็นเรื่องที่ทำนายสำหรับครอบครัวและชุมชนและจำเป็นต้องพัฒนาสมรรถนะในการพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้และต้องได้รับการส่งเสริมอย่างเต็มที่

สมรรถนะคือบุคลิกลักษณะที่มีอยู่ภายในปัจเจกบุคคลซึ่งสามารถผลักดันให้บุคคลนั้นสร้างผลของการปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดในหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบและหมายถึงความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกันและสามารถเพิ่มขึ้นได้ด้วยการฝึกอบรมและการพัฒนา (Semawonganun et al., 2020) นอกจากนี้สมรรถนะอาจมีการแสดงออกในเชิงพฤติกรรมทั้งที่เป็นพฤติกรรมภายในภายนอกของบุคคลในลักษณะของรายการพฤติกรรมที่จำเป็น (Behavioral Items) ที่ประกอบด้วยทักษะ (Skills) ความสามารถ (Abilities) ความรู้ที่เกี่ยวข้อง (Knowledges) และทัศนคติที่เหมาะสม (Attitudes) ซึ่งจะช่วยให้สามารถเสริมสร้างความเข้มแข็งตลอดจนส่งเสริมผลักดันและสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาความสามารถและเสริมสร้างให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด (Aphisamacharayothin, 2017)

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าวัยรุ่นเติบโตมาพร้อมกับเทคโนโลยีดิจิทัลรอบตัวซึ่งเทคโนโลยียุคดิจิทัลที่เติบโตได้ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมและค่านิยมของวัยรุ่นในการมีเสรีภาพทั้งการเสพสื่อออนไลน์และการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีซึ่งนำไปสู่พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและสูญเสียการยับยั้งชั่งใจ ทำให้วัยรุ่นยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางและคิดว่าอยู่เหนือหลักเกณฑ์ หรือกฎระเบียบต่างๆ ของสังคม และนำไปสู่ปัญหาพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เช่น การละเมิดสิทธิ การใช้เวลาไม่เหมาะสม พฤติกรรมก้าวร้าว การติดการพนัน การใช้ความรุนแรง การไม่มีสัมมาคารวะ และขาดระเบียบวินัยหรือไม่เคารพกฎหมาย เป็นต้น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างไม่เหมาะสมได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิด ค่านิยม และการเลียนแบบพฤติกรรมที่เป็นปัญหาด้านคุณธรรมเชิงพฤติกรรม โดยครอบครัวและชุมชนเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรม จึงจำเป็นต้องแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของครอบครัวและชุมชนเพราะเป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับการพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมของวัยรุ่นในสังคมยุคดิจิทัลซึ่งเป็นเรื่องที่ทำนายและจำเป็นต้องพัฒนาสมรรถนะของครอบครัวและชุมชนเพื่อให้สามารถสร้างเสริมประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมของวัยรุ่นในยุคเทคโนโลยีดิจิทัล ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นสมควรทำการศึกษาเรื่องการสร้างเสริมสมรรถนะของครอบครัวและชุมชนในการพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมของวัยรุ่นในสังคมยุคดิจิทัล: กรณีศึกษาใน 17 จังหวัดภาคเหนือ เพื่อใช้ข้อมูลในการสร้างเสริมสมรรถนะในการพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมในสังคมยุคดิจิทัลอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการส่งเสริมให้เกิดแนวทางในการพัฒนาสังคมคุณธรรมและนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะที่จำเป็นของครอบครัวและชุมชนในการพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมของวัยรุ่นในสังคมยุคดิจิทัล
2. เพื่อศึกษาแนวทางสำหรับครอบครัวและชุมชนในการพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมของวัยรุ่นในสังคมยุคดิจิทัล
3. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมของวัยรุ่นในสังคมยุคดิจิทัล
4. เพื่อจัดทำหลักสูตรอบรมระยะสั้นเพื่อสร้างเสริมสมรรถนะและพฤติกรรมที่จำเป็นของครอบครัวและชุมชนในการพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมของวัยรุ่นในสังคมยุคดิจิทัลและนำไปใช้อบรมในพื้นที่เป้าหมาย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมเชิงพฤติกรรม

ความหมายของคุณธรรม หมายถึง สภาพคุณงาม ความดี หรือหน้าที่อันพึงมีอยู่ในตัว (Royal Institute, 2013) ซึ่งคุณธรรมเชิงพฤติกรรม (Moral Behavior) หมายถึง การกระทำทางกายหรือทัศนคติที่สอดคล้องกับหลักการของระบบคุณธรรมและจริยธรรม คุณธรรมเชิงพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับการกระทำใด ๆ ก็ตามที่มีผลต่อผู้อื่นที่ไม่ว่าจะมีเจตนาที่จะทำให้เกิดผลกระทบทั้งทางบวกหรือทางลบก็ตาม โดยเกี่ยวข้องกับบรรทัดฐานทางสังคมซึ่งเป็นรากฐานของคุณธรรมเชิงพฤติกรรมในลักษณะของความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) โดยแต่ละบุคคลจะมีคุณธรรมเชิงพฤติกรรมที่แตกต่างกันซึ่งสามารถพิจารณาได้ (Dillon and William, 2021) คุณธรรมเกิดขึ้นมาพร้อมๆ กับการพัฒนาการด้านสติปัญญาและการอบรมกล่อมเกลาให้รู้จักผิดชอบชั่วดีของสังคม คุณธรรมและจริยธรรมจึงเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ ทั้งในระบบโรงเรียนและนอกโรงเรียน (Phaphon, 2013) ดังนั้นคุณธรรมจึงเป็นสิ่งที่สามารถเรียนรู้และพัฒนาได้ และคุณธรรมจริยธรรมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคล

แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ

สมรรถนะที่สำคัญ (Core Competencies) หมายถึง คุณลักษณะของบุคคลที่นำไปสู่คุณภาพและก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน (Manley and Garbett, 2000) โดยส่วนประกอบของสมรรถนะมีทั้งความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่สามารถพัฒนาได้ ซึ่งการประสบความสำเร็จของการบริหารจัดการนั้นผู้บริหารองค์กรจำเป็นต้องมีสมรรถนะหลักที่สำคัญ เพื่อให้สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งองค์ประกอบของสมรรถนะหลักที่สำคัญ (Core Competency) ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบ ได้แก่ ภาวะผู้นำ (Leadership) ความเชี่ยวชาญในงาน (Work Professional) ทัศนคติด้านการนำ (Leading Attitude) การบริหารการเปลี่ยนแปลง (Changing Management) การบริหารความยืดหยุ่น (Resilience Management) การตัดสินใจ (Decision Making) การสร้างเครือข่าย (Public Relations and Networking) การบริหารจัดการทรัพยากร (Resource Management) ความรู้เกี่ยวกับบริบทของสังคม (Context Knowledge) และการบริหารความสัมพันธ์และการจัดการการสื่อสาร (Relationship and Communication Management) ยังมีรายการพฤติกรรมที่จำเป็น (Behavioral Items) เป็นพฤติกรรมหรือองค์ประกอบซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งในการพัฒนาสมรรถนะหลักในภาพรวม ประกอบด้วย ทักษะที่จำเป็น (Skills) ความสามารถ (Abilities) ความรู้ที่เกี่ยวข้อง (Knowledge) ทัศนคติที่จำเป็น (Attitude) (Aphisamacharyothin, 2017)

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของครอบครัว และชุมชนในการพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรม

ครอบครัวและชุมชนมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมให้แก่เด็กและเยาวชน โดยเฉพาะพ่อแม่เป็นผู้มีส่วนสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมต่างๆ ให้แก่เยาวชน การอบรมเลี้ยงดูและพฤติกรรมของบิดามารดาจะมีผลต่อการพัฒนาเด็กโดยตรง ดังนั้นที่มาของคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมพื้นฐานโดยเฉพาะเกณฑ์ในตัดสินคุณธรรมและบรรทัดฐานทางจริยธรรมของเยาวชนส่วนหนึ่งมาจากกระบวนการเลี้ยงดูและปลูกฝังในครอบครัว ซึ่งสะท้อนออกมาในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อในศาสนา การปฏิบัติตามประเพณี การรับผิดชอบต่อส่วนรวม ครอบครัวจึงเป็นกระบวนการสำคัญในการปลูกฝังจิตใจของมนุษย์ยิ่งกว่าสิ่งใด (Mangthani, 2013) การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์แก่เด็กและเยาวชนจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย ได้แก่ สถานศึกษา สถาบันครอบครัว ชุมชน หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เด็กและเยาวชนปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีมีพฤติกรรมที่มีคุณธรรม โดยชุมชนและสถาบันครอบครัวมีบทบาทที่

เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนโดยตรง (Chueakham et al., 2012) นอกจากนี้ เด็กและเยาวชนเป็นช่วงวัยที่ได้รับการพัฒนาด้านคุณธรรมที่รวมถึงความผิชอบชั่วดี โดยบทบาทของครอบครัวและชุมชน ซึ่งครอบครัวจะเป็นเสมือนสถาบันแรกในการปลูกฝังและส่งเสริมคุณธรรมให้แก่เด็กและเยาวชน โดยมีชุมชนเป็นผู้ร่วมสนับสนุนส่งเสริมและประกอบสร้างค่านิยมและพฤติกรรมทางด้านคุณธรรมให้แก่เด็กและเยาวชน (Omer et.al., 2015)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

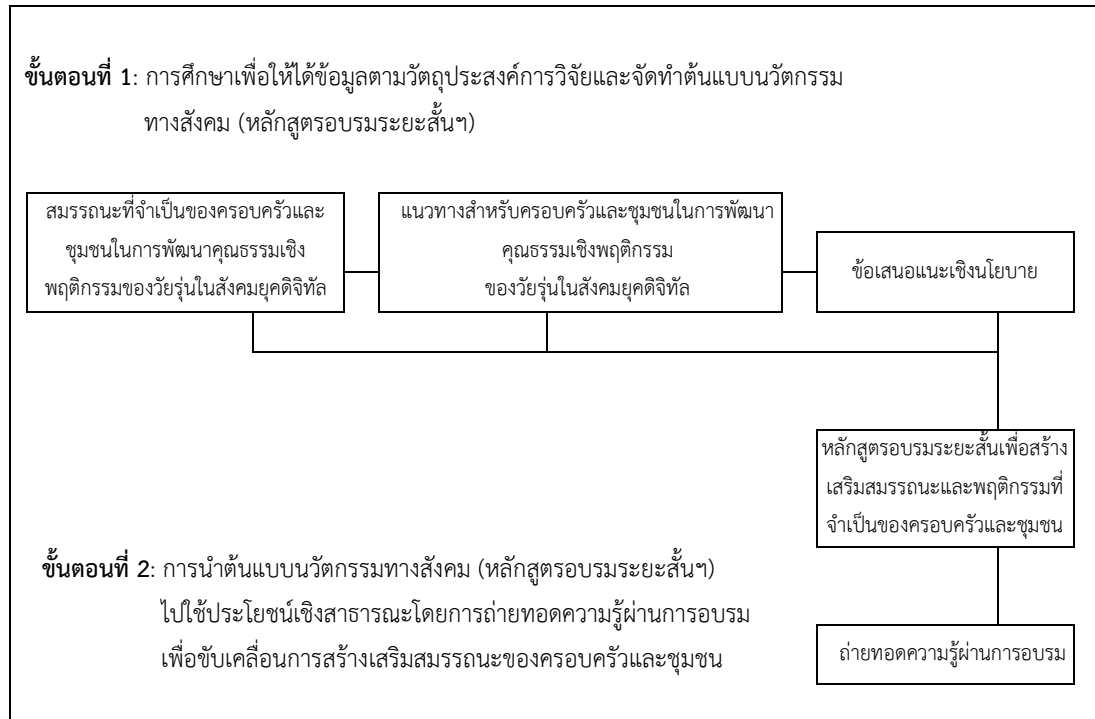
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมในหลากหลายบริบท ตั้งแต่ครอบครัว สถานศึกษา ชุมชน และเยาวชน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทย โดยพบว่า ครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม โดยพ่อแม่ควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้ความรัก ความอบอุ่น และสนับสนุนการแสดงความคิดเห็นของเด็ก รวมถึงการส่งเสริมการใช้ชีวิตอย่างสมดุลระหว่างศาสนา วัฒนธรรม และวิถีชีวิตปัจจุบัน (Phaphon, 2013; Sittisak and Niyomsrisomsak, 2012) และสถานศึกษาและการสอน จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการบูรณาการคุณธรรมและจริยธรรมในกระบวนการเรียนการสอนโดยควรมีการออกแบบหลักสูตร กิจกรรม และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนาคุณธรรม รวมถึงบทบาทของครูในการเป็นแบบอย่าง และการจัดกิจกรรมส่งเสริม เช่น การเข้าค่ายและการสอดแทรกคุณธรรมในเนื้อหาการเรียนการสอน (Junthawimol, 2012; Chaonafang, et al., 2020) นอกจากนี้ชุมชนและภาคสังคมควรมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่าง ครอบครัว สถานศึกษา และชุมชนมีความสำคัญในการเสริมสร้างคุณธรรม เช่น การจัดกิจกรรมทางศาสนา การสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรต่าง ๆ รวมถึงการส่งเสริมให้เยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมที่สร้างสรรค์ (Chueakham, et al., 2012; Phaphon, 2013) ซึ่งความท้าทายของยุคดิจิทัลส่งผลกระทบต่อการใช้สื่อและข่าวสารในเยาวชนยุคใหม่ (Gen Z) ที่มีทั้งข้อดีและข้อเสีย การพัฒนาเยาวชนให้สามารถใช้สื่ออย่างชาญฉลาดจึงต้องเสริมสร้างความมั่นคงทางอารมณ์และการตระหนักในผลกระทบของสื่อ รวมถึงการสร้างวัฒนธรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมในสังคมดิจิทัล (Chirawatthanaset, 2017)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1: การศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและจัดทำต้นแบบนวัตกรรมทางสังคม (หลักสูตรอบรมระยะสั้นเพื่อสร้างเสริมสมรรถนะและพฤติกรรมที่จำเป็นของครอบครัวและชุมชนในการพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมของวัยรุ่นในสังคมยุคดิจิทัล)

ขั้นตอนที่ 2: การนำต้นแบบนวัตกรรมทางสังคม (หลักสูตรอบรมระยะสั้นฯ) ไปใช้ประโยชน์เชิงสาธารณะ โดยการถ่ายทอดความรู้ผ่านการอบรมเพื่อขับเคลื่อนการสร้างเสริมสมรรถนะของครอบครัวและชุมชน ดังกรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

การสร้างเสริมสมรรถนะของครอบครัวและชุมชนสามารถทำให้เกิดการพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมของวัยรุ่นในสังคมยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบแผนการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยใช้การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed-Methods Research) ซึ่งได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติปีงบประมาณ 2567 ผู้วิจัยทำการศึกษาระยะเวลา 12 เดือน โดยทำการศึกษาในเขตอำเภอเมืองพื้นที่ 17 จังหวัดภาคเหนือ ได้แก่ เชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน น่าน พะเยา เชียงราย แพร่ ตาก พิชณุโลก สุโขทัย เพชรบูรณ์ อุตรดิตถ์ กำแพงเพชร พิจิตร นครสวรรค์ และอุทัยธานี โดย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

สำหรับการวิจัยขั้นตอนที่ 1 ได้แก่ วัยรุ่นอายุระหว่าง 20-25 ปี จังหวัดละ 50 คน ตัวแทนครอบครัวจังหวัดละ 50 คน และตัวแทนชุมชนหรือผู้นำชุมชนจังหวัดละ 50 คน รวมทั้งหมด 2,550 คน (17 จังหวัด) ผู้วิจัยทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลโดยใช้การสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) ซึ่งมีเกณฑ์คัดเข้า คือ เป็นผู้ที่มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในยุคดิจิทัลไม่น้อยกว่า 1 ปี มีอายุตั้งแต่ 20 ปีขึ้นไป และยินดีเข้าร่วมโครงการ และมีเกณฑ์คัดออก คือ ผู้ที่ไม่สะดวกให้ข้อมูลจนแล้วเสร็จ ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยขั้นที่ 2 คือวัยรุ่น ครอบครัว และชุมชนในอำเภอเมือง 17 จังหวัด จำนวน 30 คน รวม 510 คน โดยคัดเลือกจากผู้สนใจเข้าร่วม

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือวิจัยมีจำนวน 3 ฉบับ ได้แก่ (1) แบบบันทึกการสัมภาษณ์ผ่านวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interviews) (2) หลักสูตรการอบรมระยะสั้นประกอบไปด้วย กิจกรรมการให้ความรู้ จำนวน 3 วัน โดยให้ความรู้เสนอสมรรถนะในการพัฒนาคุณธรรมเป็นพฤติกรรมของวัยรุ่นในสังคมยุคดิจิทัล และ (3) แบบทดสอบความรู้ก่อนและหลังการอบรม (Pre-test and Post-test Examination) คำถามเป็นแบบหลายตัวเลือก (Multiple Choices) แบบประเมินความพึงพอใจผู้เข้าร่วมโครงการ

การตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้วิจัยนำข้อคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านเพื่อตรวจสอบความครอบคลุมครบถ้วนของเนื้อหาในประเด็นและสาระสำคัญตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด โดยหาค่า IOC ได้มากกว่า 0.5 ขึ้นไป โดยแบบทดสอบความรู้ ผู้วิจัยนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้ให้ข้อมูลที่ไม่ใช่กลุ่มของผู้เข้าอบรม จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ความยากง่าย (Difficulty) ระหว่าง 0.2-0.8 อำนาจจำแนก (Discrimination) ตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไป และความเชื่อมั่น (Reliability) มากกว่า 0.75 นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำต้นแบบนวัตกรรมทางสังคม (หลักสูตรอบรมระยะสั้นเพื่อเสริมสมรรถนะของครอบครัวและชุมชนในการพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมของวัยรุ่นในสังคมยุคดิจิทัล) และให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการพัฒนาสังคมจำนวน 3 คน ทำการประเมินความเหมาะสมของเนื้อหาหลักสูตร และทำการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญก่อนการนำไปใช้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลตามขั้นตอนที่ 1 ของการวิจัยด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interviews) และผู้วิจัยทำประเมินผลการอบรมหลักสูตรอบรมระยะสั้นตามขั้นตอนที่ 2 ของการวิจัย โดยใช้แบบการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมโครงการ และการประเมินคะแนนผลสัมฤทธิ์ของการอบรม (แบบทดสอบความรู้ก่อนและหลัง)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วสรุปผลและนำเสนอด้วยการพรรณนา (Descriptive) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและนำมาจัดกลุ่ม Keywords นำเสนอเป็นตารางความถี่และร้อยละเพื่อนำเสนอได้ชัดเจนมากขึ้น
2. ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยการวิเคราะห์การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติอนุมาน (Inferential Statistic) โดยการทดสอบความแตกต่างของคะแนนก่อนและหลังอบรมแบบ t-test Dependent

ผลการวิจัย

1. ปัญหาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมของวัยรุ่นในสังคมยุคดิจิทัล ได้แก่ ปัญหาความรุนแรงทางสังคมดิจิทัล ปัญหาในการขาดความรู้บนสื่อออนไลน์ ปัญหาการขาดจิตสำนึก ปัญหาการเข้าถึงสื่อออนไลน์ในสังคมยุคดิจิทัล ปัญหาด้านพฤติกรรมเสี่ยงในวัยรุ่นยุคดิจิทัล ปัญหาการได้รับการสนับสนุนทางสังคม ปัญหาเรื่องข่าวเท็จบนสื่อออนไลน์ ปัญหาการขาดวินัย และคุณธรรมจริยธรรมในสังคมดิจิทัล ปัญหาการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล และปัญหาความคิดที่แตกต่างกันในสังคมยุคดิจิทัล

2. การศึกษาสมรรถนะที่จำเป็นของครอบครัวและชุมชนในการพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมของวัยรุ่นในสังคมยุคดิจิทัล พบว่า

1) สมรรถนะที่จำเป็นของครอบครัว มีทั้งหมด 8 ด้าน ได้แก่ ด้านความสามารถด้านความรู้ ด้านทักษะการสื่อสารกับวัยรุ่นในยุคดิจิทัล ด้านการจัดการระเบียบวินัยและจริยธรรมของวัยรุ่น ด้านภาวะความเป็นผู้มีจิตสาธารณะ ด้านการมีความสัมพันธ์ที่ดี ด้านการมีทัศนคติที่ดีในสังคมยุคดิจิทัล ด้านการตัดสินใจของวัยรุ่นในสังคมยุคดิจิทัล และด้านการเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรม ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์เช่น “การเข้าใจและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีอย่างมีสติ ครอบครัวควรเข้าใจถึงการใช้เทคโนโลยีและอินเทอร์เน็ตในทุกรูปแบบ คิด วิเคราะห์ แยกแยะ และช่วยดูแลในเรื่องของการใช้สื่อต่างๆ คอยแนะนำอย่างใจเย็น เพื่อสามารถช่วยให้วัยรุ่นใช้เทคโนโลยีอย่างมีสติและปลอดภัย” (ครอบครัว: 1) เมื่อสรุปประเด็นสำคัญที่ได้จากผลการศึกษาสามารถพิจารณาได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สมรรถนะที่จำเป็นของครอบครัวในการพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมของวัยรุ่นยุคในสังคมยุคดิจิทัล

สมรรถนะที่จำเป็นของครอบครัว	ร้อยละ
ด้านความรู้เกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์	32.78
ด้านทักษะการสื่อสารกับวัยรุ่นในยุคดิจิทัล	16.20
ด้านการจัดการระเบียบวินัยและจริยธรรมของวัยรุ่น	12.08
ด้านการเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรม	9.76
ด้านการมีทัศนคติที่ดีในสังคมยุคดิจิทัล	9.69
ด้านภาวะความเป็นผู้มีจิตสาธารณะ	7.76
ด้านการตัดสินใจของวัยรุ่นในสังคมยุคดิจิทัล	7.73
ด้านการมีความสัมพันธ์ที่ดี	4.00
รวม	100.00

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า สมรรถนะที่จำเป็นของครอบครัวในการพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมของวัยรุ่นยุคในสังคมยุคดิจิทัล ที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ “ด้านความรู้เกี่ยวกับสื่อสังคมออนไลน์” รองลงมาได้แก่ “ด้านทักษะการสื่อสารกับวัยรุ่นในยุคดิจิทัล” “ด้านการจัดการระเบียบวินัยและจริยธรรมของวัยรุ่น” “ด้านการเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรม” “ด้านการมีทัศนคติที่ดีในสังคมยุคดิจิทัล” “ด้านภาวะความเป็นผู้มีจิตสาธารณะ” “ด้านการตัดสินใจของวัยรุ่นในสังคมยุคดิจิทัล” และ “ด้านการมีความสัมพันธ์ที่ดี” ตามลำดับ

2) สมรรถนะที่จำเป็นของชุมชน มีทั้งหมด 8 ด้าน ได้แก่ ความสามารถด้านการให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสื่อ การสร้างความสัมพันธ์และร่วมมือกันของคนในชุมชน การให้ความสำคัญกับการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ การมีทัศนคติที่ดี ความสามารถในการส่งเสริม/สนับสนุนวัยรุ่น การกำหนดนโยบายเพื่อสร้างวินัยและจริยธรรมของวัยรุ่น ภาวะการเป็นผู้ที่มีจิตสาธารณะ และการประพฤติตนอย่างสุจริตเป็นแบบอย่างที่ดี ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์ เช่น “ชุมชนที่มีการสื่อสารที่ดี มีแกนนำที่คอยให้ความรู้ ประสานงานกันภายในชุมชนและร่วมมือกับชุมชนอื่นๆ และที่สำคัญทุกคนในชุมชนควรต้องให้ความร่วมมือกัน คอยช่วยเหลือ สนับสนุนกัน ควรมีการวางแผน จัดตั้งกลุ่มและลงมือปฏิบัติจริงมีการติดตามส่งเสริมสนับสนุนและแก้ไขปัญหาอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งและพัฒนาต่อไปได้” (ชุมชน: 1) เมื่อสรุปประเด็นสำคัญที่ได้จากผลการศึกษาสามารถพิจารณาได้ดังตารางที่ 2

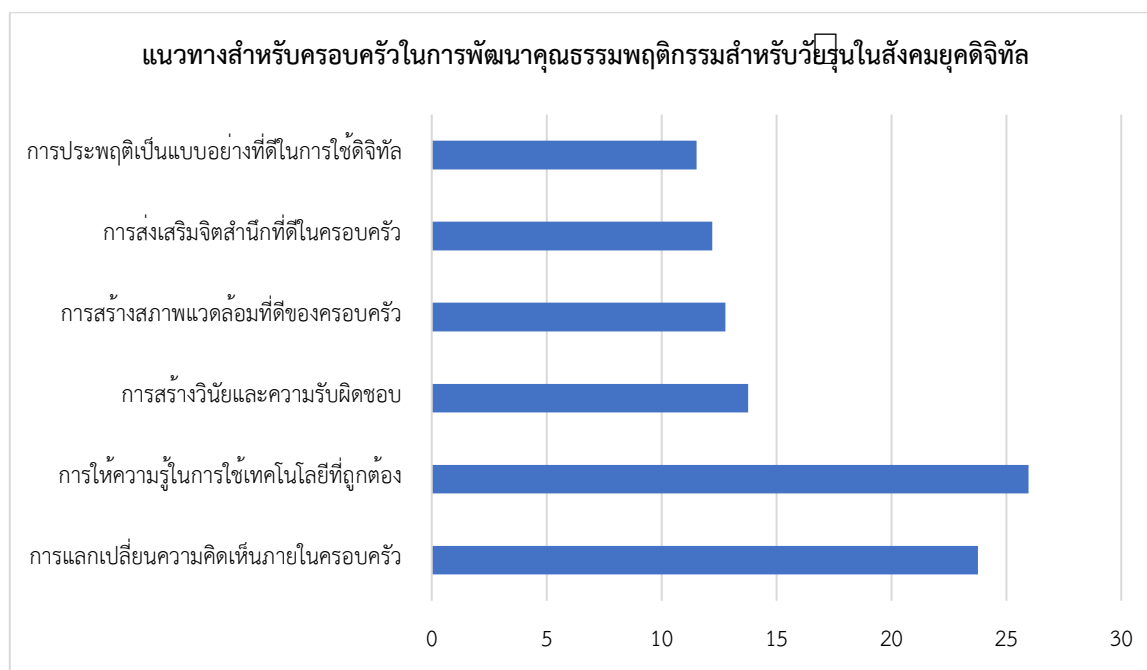
ตารางที่ 2 สมรรถนะที่จำเป็นของชุมชนในการพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมของวัยรุ่นในสังคมยุคดิจิทัล

สมรรถนะที่จำเป็นของชุมชน	ร้อยละ
ด้านความสามารถด้านการให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสื่อ	33.18
ด้านการสร้างความสัมพันธ์และร่วมมือกันของคนในชุมชน	19.49
ด้านการให้ความสำคัญกับการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์	13.73
ด้านการมีทัศนคติที่ดี	9.92
ด้านความสามารถในการส่งเสริม/สนับสนุนวัยรุ่น	8.39
ด้านการกำหนดนโยบายเพื่อสร้างวินัยและจริยธรรมของวัยรุ่น	5.76
ด้านภาวะการเป็นผู้ที่มีจิตสาธารณะ	4.82
ด้านการประพฤติตนอย่างสุจริตเป็นแบบอย่างที่ดี	4.71
รวม	100.00

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า สมรรถนะที่จำเป็นของชุมชนในการพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมของวัยรุ่นยุคในสังคมยุคดิจิทัลที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ “สมรรถนะด้านความสามารถด้านการให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสื่อ” รองลงมาได้แก่ “สมรรถนะด้านการสร้างความสัมพันธ์และร่วมมือกันของคนในชุมชน” “สมรรถนะด้านการให้ความสำคัญกับการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์” “สมรรถนะด้านการมีทัศนคติที่ดี” “สมรรถนะด้านความสามารถในการส่งเสริม/สนับสนุนวัยรุ่น” “สมรรถนะด้านการกำหนดนโยบายเพื่อสร้างวินัยและจริยธรรมของวัยรุ่น” “สมรรถนะด้านภาวะการเป็นผู้ที่มีจิตสาธารณะ” และ “สมรรถนะด้านการประพฤติตนอย่างสุจริตเป็นแบบอย่างที่ดี” ตามลำดับ

3. การศึกษาแนวทางสำหรับครอบครัวและชุมชนในการพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมของวัยรุ่นในสังคมยุคดิจิทัล พบว่า

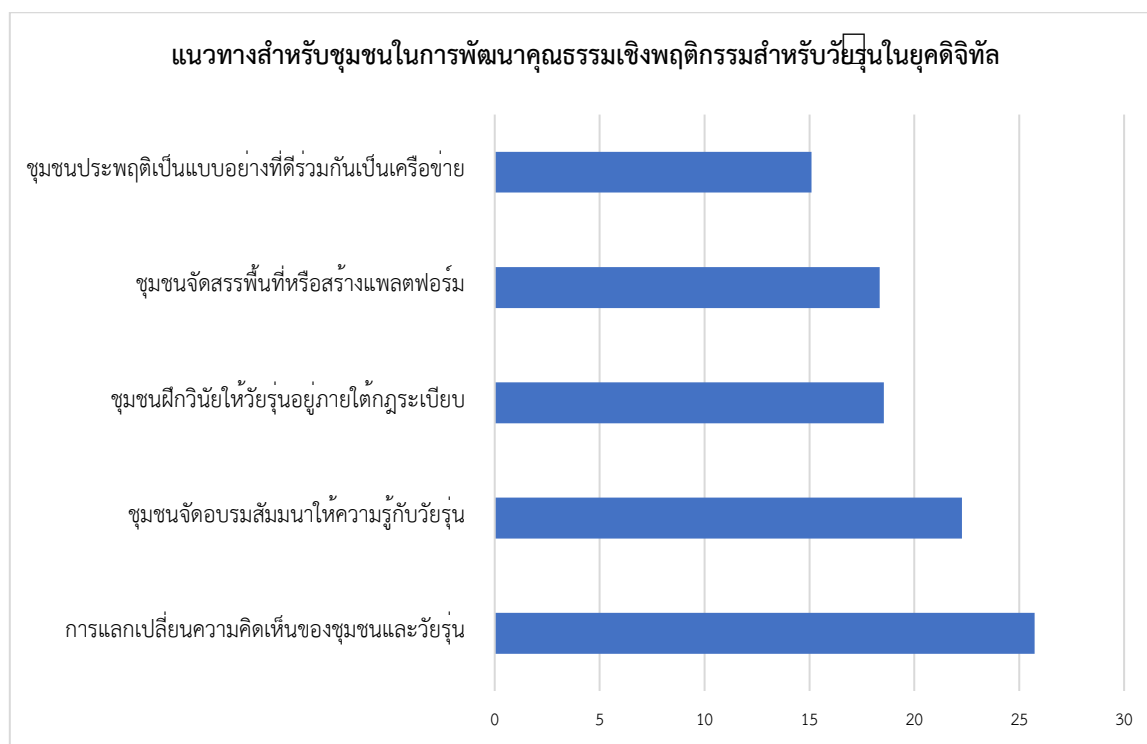
1) แนวทางสำหรับครอบครัวในการพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมของวัยรุ่น ได้แก่ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในครอบครัว การให้ความรู้ในการใช้เทคโนโลยีที่ถูกต้อง การสร้างวินัยและความรับผิดชอบ การสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีของครอบครัว การส่งเสริมจิตสำนึกที่ดีในครอบครัว การประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ดิจิทัล ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์เช่น “ผู้ปกครองควรแสดงพฤติกรรมที่มีคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อเป็นแบบอย่างให้กับลูกหลาน สื่อสารกับวัยรุ่นอย่างระมัดระวัง และค่อยๆ ใช้เวลาเรียนรู้ความคิดของวัยรุ่นปลูกจิตสำนึกให้ใช้สื่อที่ถูกต้อง ควรกำหนดเวลาและวิธีการใช้เทคโนโลยีอย่างสมดุล” (วัยรุ่น: 1) เมื่อสรุปประเด็นสำคัญที่ได้จากผลการศึกษาสามารถพิจารณาได้ดังแผนภูมิที่ 1

ภาพที่ 1 การวิเคราะห์แนวทางสำหรับครอบครัวในการพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรม
สำหรับวัยรุ่นในสังคมยุคดิจิทัล

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่าแนวทางสำหรับครอบครัวในการพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมสำหรับวัยรุ่นในสังคมยุคดิจิทัล ที่สำคัญที่สุดได้แก่ “การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในครอบครัว” รองลงมาได้แก่ “การให้ความรู้ในการใช้เทคโนโลยีที่ถูกต้อง” “การสร้างวินัยและความรับผิดชอบ” “การสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีของครอบครัว” “การส่งเสริมจิตสำนึกที่ดีในครอบครัว” และ “การประพุดเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ดิจิทัล” ตามลำดับ

2) แนวทางสำหรับชุมชนในการพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมของวัยรุ่น ได้แก่ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของชุมชนและวัยรุ่น ชุมชนจัดอบรมสัมมนาให้ความรู้กับวัยรุ่น ชุมชนฝึกวินัยให้วัยรุ่นอยู่ภายใต้กฎระเบียบ ชุมชนจัดสรรพื้นที่หรือสร้างแพลตฟอร์ม ชุมชนประพุดเป็นแบบอย่างที่ดีร่วมกันเป็นเครือข่าย ดังตัวอย่างบทสัมภาษณ์เช่น “ชุมชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมสำหรับวัยรุ่น อาจจะจัดตั้งเป็นโครงการพัฒนาคุณธรรมสำหรับวัยรุ่น โดยจัดกิจกรรมให้ความรู้และสอนทักษะ เปิดโอกาสให้วัยรุ่นได้แสดงความคิดเห็นในมุมมองของตัวเอง และผู้นำชุมชนและผู้ใหญ่ในชุมชนควรเป็นตัวอย่างที่ดีในการใช้ชีวิตและการใช้เทคโนโลยีที่ถูกต้อง ” (ชุมชน: 2) เมื่อสรุปประเด็นสำคัญที่ได้จากผลการศึกษาศึกษาสามารถพิจารณาได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การวิเคราะห์แนวทางสำหรับชุมชนในการพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมสำหรับวัยรุ่นในยุคดิจิทัล

จากแผนภูมิที่ 2 แสดงให้เห็นว่าแนวทางสำหรับชุมชนในการพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมสำหรับวัยรุ่นในยุคดิจิทัลที่สำคัญมากที่สุดได้แก่ “การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของชุมชนและวัยรุ่น” รองลงมาได้แก่ “ชุมชนจัดอบรมสัมมนาให้ความรู้กับวัยรุ่น” “ชุมชนฝึกวินัยให้วัยรุ่นอยู่ภายใต้กฎระเบียบ” “ชุมชนจัดสรรพื้นที่หรือสร้างแพลตฟอร์ม” และ “ชุมชนประพจน์เป็นแบบอย่างที่ดีร่วมกันเป็นเครือข่าย” ตามลำดับ

3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมของวัยรุ่นในสังคมยุคดิจิทัล ผู้วิจัยได้นำเสนอแนะและแนวทางสำหรับครอบครัวในการพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมของวัยรุ่นในสังคมยุคดิจิทัล มาสรุปเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมของวัยรุ่นในสังคมยุคดิจิทัลได้ดังนี้

1) ครอบครัวควรให้ความรู้ในการใช้เทคโนโลยีที่ถูกต้อง พร้อมกับชุมชนจัดอบรมสัมมนาให้ความรู้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การให้ความสำคัญกับการเข้าถึงสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดความรู้บนสื่อออนไลน์ของวัยรุ่น วัยรุ่นจะได้มีความรู้ความสามารถในการใช้สื่อออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีคุณธรรมจริยธรรมโดยไม่ทำให้อื่นเดือดร้อน

2) ครอบครัวควรสร้างวินัยและความรับผิดชอบ ปลูกฝังการจัดระเบียบวินัยและจริยธรรม กำหนดขอบเขตและเวลาในการใช้เทคโนโลยี อีกทั้งชุมชนร่วมกันสร้างนโยบายหรือกฎระเบียบบทลงโทษที่ชัดเจน รวมถึงรณรงค์ให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบสังคมสร้างความสามัคคีกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างเป็นระบบ เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดวินัย และคุณธรรมจริยธรรมในสังคมดิจิทัล เพิ่มประสิทธิภาพและความเป็นระเบียบของสังคมนำไปสู่ความปลอดภัยและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

3) ครอบครัวควรประพฤติตนอย่างสุจริตเป็นแบบอย่างที่ดี และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับทั้งครอบครัวและชุมชนช่วยสร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจ เพื่อใช้ชีวิตร่วมกันอย่างมีความสุข ต้องตรวจสอบข้อมูลทุกครั้งที่ได้รับ

ก่อนจะเผยแพร่ในสื่อโซเชียลออนไลน์ เพื่อแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล และปัญหาเรื่องข่าวเท็จบนสื่อออนไลน์ ความประพฤติที่สื่อตรงไปตรงมา

4) ชุมชนส่งเสริมจิตสำนึกที่ดีโดยการจัดกิจกรรมจิตอาสา ปลุกฝังจิตสำนึกในการมีจิตอาสาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลที่ได้รับ สร้างความตระหนักถึงผลกระทบที่อาจส่งผลกระทบต่อผู้อื่นในสังคม และปกป้องผู้ที่ได้รับความเสียหายจากข่าวเท็จเป็นประโยชน์ให้กับส่วนรวม เพื่อแก้ไขปัญหาปัญหาเรื่องข่าวเท็จในสังคมออนไลน์ และปัญหาการขาดจิตสำนึก

5) ครอบครัวควรสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันจะช่วยให้สามารถเข้าใจถึงเหตุผลของวัยรุ่น พูดคุยอย่างใจเย็น สามารถทำให้วัยรุ่นไว้วางใจและมีความเคารพต่อผู้ใหญ่หรือคนในสังคม พร้อมรับฟังและให้คำแนะนำอย่างมีเหตุผล ส่งเสริมให้วัยรุ่นมีความสัมพันธ์ที่ดีเชื่อฟังคำสั่งสอน เพื่อแก้ไขปัญหาความคิดที่แตกต่างในสังคมยุคดิจิทัล

4. ผลการอบรมหลักสูตรระยะสั้น ผู้วิจัยได้จัดทำหลักสูตรอบรมที่เป็นการวิพากษ์โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาสังคมจำนวน 3 คนไปทดลองใช้กับครอบครัวและชุมชนใน 17 จังหวัด โดยอบรมจังหวัดละ 30 คน รวม 510 คน และการประเมินผลสัมฤทธิ์การอบรมหลักสูตรระยะสั้นเพื่อสร้างเสริมสมรรถนะครอบครัวและชุมชนในการพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมของวัยรุ่นในสังคมยุคดิจิทัลก่อนและหลังอบรมสามารถพิจารณาได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 คะแนนผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังการอบรม (Pre-test and Post-test)

คะแนนก่อนและหลังการอบรม		Mean	S.D.	t	p-value
ด้านพอเพียง	ก่อนการอบรม	9.63	1.12	79.688**	<.001
	หลังการอบรม	16.08	1.40		
ด้านวินัย	ก่อนการอบรม	8.99	1.24	86.006**	<.001
	หลังการอบรม	16.30	1.45		
ด้านสุจริต	ก่อนการอบรม	9.83	1.26	65.195**	<.001
	หลังการอบรม	16.10	1.79		
ด้านจิตอาสา	ก่อนการอบรม	9.15	1.14	101.433**	<.001
	หลังการอบรม	15.99	1.11		
ด้านกตัญญู	ก่อนการอบรม	10.31	1.48	62.484**	<.001
	หลังการอบรม	15.94	1.39		

**มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

จากตารางที่ 3 แสดงการประเมินคะแนนผลสัมฤทธิ์ของการอบรมก่อนและหลังการอบรม (Pre-test and Post-test) พบว่า ก่อนอบรมครอบครัวและชุมชนมีคะแนนด้านพอเพียง ด้านวินัย ด้านสุจริต ด้านจิตอาสา และด้านกตัญญู มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.63, 8.99, 9.83, 9.15 และ 10.31 (S.D.= 1.12, 1.24, 1.26, 1.14 และ 1.48) ตามลำดับ ซึ่งหลังการอบรมครอบครัวและชุมชนมีคะแนนด้านพอเพียง ด้านวินัย ด้านสุจริต ด้านจิตอาสา และด้านกตัญญู มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.08, 16.30, 16.10, 15.99 และ 15.94 (S.D.= 1.40, 1.45, 1.79, 1.11 และ 1.39) เมื่อนำคะแนนของทุกด้านมาเปรียบเทียบพบว่า ผลสัมฤทธิ์ของการอบรมก่อนและหลังทุกด้านมีคะแนนที่แตกต่างกันที่ระดับ

นัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยคะแนนผลสัมฤทธิ์หลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรมในทุกด้าน นอกจากนี้จากการประเมินความพึงพอใจในภาพรวมพบว่า ผู้เข้าร่วมการอบรมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.75$, $S.D.=0.88$)

อภิปรายผล

1. สมรรถนะที่จำเป็นของครอบครัวและชุมชนในการพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมของวัยรุ่นในสังคมยุคดิจิทัล ได้แก่ สมรรถนะด้านการจัดการระเบียบวินัยและจริยธรรมของวัยรุ่น สมรรถนะด้านภาวะความเป็นผู้มีจิตสาธารณะ สมรรถนะด้านการประพฤติตนอย่างสุจริตเป็นแบบอย่างที่ดี สอดคล้องกับการศึกษาของ Nanappabho (2021) โดยการเกิดกระแสเครือข่ายทางออนไลน์ที่เกิดจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลที่รวดเร็ว การปฏิบัติหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเองและสังคม ความรู้เท่าทันสื่อ การมีระเบียบ การมีความรับผิดชอบต่อองค์กร การมีความน่าเชื่อถือ และคิดถึงประโยชน์ส่วนรวมสร้างสรรค์สังคมในทางที่ถูกต้องเป็นเรื่องที่สำคัญ

2. แนวทางสำหรับครอบครัวและชุมชนในการพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมของวัยรุ่นในสังคมยุคดิจิทัลได้แก่ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในครอบครัว การประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้ดิจิทัล ชุมชนประพฤติเป็นแบบอย่างที่ดีร่วมกันเป็นเครือข่าย สอดคล้องกับการศึกษาของ Panyaphalo (2012) โดยแนวทางส่งเสริมปัจจัยที่มีผลต่อการปลูกฝังคุณธรรม และจริยธรรมคือการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในครอบครัวโดยมีการพูดคุยปรึกษาทุกปัญหาอย่างใกล้ชิด ประพฤติปฏิบัติตัวอย่างที่ดีให้กับลูกหลาน สมาชิกในชุมชน ครู ผู้ปกครองร่วมกันจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมเป็นเครือข่าย

3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมของวัยรุ่นในสังคมยุคดิจิทัลพบว่า ควรให้ความสำคัญกับ การมีสมรรถนะความสามารถด้านความรู้ โดยมีแนวทางให้ความรู้การใช้เทคโนโลยีที่ถูกต้อง การมีสมรรถนะด้านการจัดการระเบียบวินัยและจริยธรรม กำหนดนโยบายสนับสนุนการสร้างวินัยและจริยธรรม การมีสมรรถนะการประพฤติตนอย่างสุจริตเป็นแบบอย่างที่ดี โดยมีแนวทางการส่งเสริมให้มีการประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ชี้อตรง การมีสมรรถนะภาวะความเป็นผู้มีจิตสาธารณะเป็นจิตอาสาที่สำคัญในการทำประโยชน์ให้กับส่วนรวม โดยมีแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมอาสาสร้างจิตสำนึก การมีสมรรถนะการมีความสัมพันธ์ที่ดี ทำให้วัยรุ่นไว้วางใจและมีความเคารพต่อผู้ใหญ่ โดยการพัฒนารูปแบบการจัดการชุมชนคุณธรรมเพื่อพัฒนาส่งเสริมให้คนในชุมชนมีคุณธรรมตามหลักธรรมคำสอนทางศาสนาคือมีความพอเพียง มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริตและมีจิตอาสาเพื่อพัฒนาคุณภาพของชีวิต รวมถึงมีการปลูกฝังค่านิยมและวัฒนธรรมคุณธรรม และเชื่อมโยงกับแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะที่สมรรถนะที่ได้จากผลการวิจัยที่เป็นคุณลักษณะจำเป็นของครอบครัวและชุมชนที่สามารถพัฒนาหรือสร้างเสริมเพื่อไปพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมของวัยรุ่นในสังคมยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ การนำสมรรถนะและแนวทางมาจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่างๆคำนึงถึงส่วนรวม มีความรับผิดชอบต่อสังคมเช่น การป้องกันการเผยแพร่ข้อมูลเท็จหรือข้อมูลที่อาจสร้างความเสียหายให้ผู้อื่นเชื่อมโยงกับแนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรมเชิงพฤติกรรม รวมถึงแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของครอบครัว และชุมชนในการพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมที่ครอบครัวและชุมชนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมของวัยรุ่นในสังคมยุคดิจิทัล

4. การอบรมหลักสูตรระยะสั้นเพื่อสร้างเสริมสมรรถนะครอบครัวและชุมชนในการพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมของวัยรุ่นในสังคมยุคดิจิทัล 17 จังหวัดภาคเหนือ สามารถสร้างความเข้าใจ ทักษะคิดและเพิ่มพูน

ความสามารถและแนวทางสำหรับครอบครัวและชุมชนในการพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมของวัยรุ่นในสังคมยุคดิจิทัลได้ และเหมาะสมที่นำไปพัฒนาต่อยอด เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น พมจ. ท้องถิ่น และสถาบันการศึกษาควรสนับสนุนการพัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีและอบรมพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมแก่ครอบครัวและชุมชน โดยจัดอบรมความรู้ด้านเทคโนโลยีดิจิทัลและการพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมในวัยรุ่น เพื่อเพิ่มทักษะและจริยธรรมในการใช้สื่อออนไลน์

1.2 ชุมชนและครอบครัวควรสนับสนุนการปลูกฝังวินัยและความรับผิดชอบในเชิงพฤติกรรม และวินัยในการใช้เทคโนโลยี พร้อมทั้งกำหนดกฎระเบียบที่ส่งเสริมคุณธรรมเชิงพฤติกรรมและความรับผิดชอบในสังคมดิจิทัลในชุมชนให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่อย่างเหมาะสม

1.3 หน่วยงานระดับท้องถิ่นชุมชนและครอบครัวควรรณรงค์ในการสร้างความโปร่งใสและป้องกันการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล โดยครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วมตรวจสอบและส่งเสริมการเผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้องในสื่อสังคมออนไลน์ ลดปัญหาข่าวเท็จและการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล พร้อมทั้งพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมที่เน้นการซื่อตรงและความจริงใจ

1.4 ควรมีการส่งเสริมจิตอาสาเพื่อสร้างคุณธรรมเชิงพฤติกรรมในสังคม โดยชุมชนจัดกิจกรรมจิตอาสาเพื่อสร้างจิตสำนึกในการช่วยเหลือสังคม พร้อมสร้างความตระหนักในวัยรุ่นถึงผลกระทบจากการใช้สื่อออนไลน์โดยขาดคุณธรรม

1.5 ควรมีการส่งเสริมการพัฒนาความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชนเพื่อสร้างสังคมที่มีคุณธรรมเชิงพฤติกรรม โดยการส่งเสริมการพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และความเข้าใจในครอบครัว รวมถึงสนับสนุนความสัมพันธ์ที่ดีในชุมชนในการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในยุคดิจิทัล และปลูกฝังคุณธรรมเชิงพฤติกรรมในการเคารพซึ่งกันและกัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยในหัวข้อหรือประเด็นเกี่ยวกับการสร้างเสริมสมรรถนะของครอบครัวและชุมชนในการพัฒนาคุณธรรมเชิงพฤติกรรมของวัยรุ่นในสังคมยุคดิจิทัล รวมถึงการวิจัยพัฒนาหลักสูตรอบรมระยะสั้นและนำไปใช้ทดลองในพื้นที่อื่น ๆ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยได้รับทุนสนับสนุนจาก ทุนวิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ 2567

เอกสารอ้างอิง

- Aphisamacharayothin, P. (2017). The Challenges of Thai District Health System Management: A Pilot Study in Nakhon Sawan Province, *Thailand. RMUTI Journal*, 4(2) ,61-76. (in Thai)
- Bunsong, S. (2009). *Ethics and quality of life development*. Bangkok: Triple Group. (in Thai)
- Chareonwongsak, K. (2007). *Cultivating Morality and Ethics in Thai Children*. [Online]. Retrieved from: <http://www.kriengsak.com/cultivate-morality-ethics-Thai-children>. (in Thai)
- Chueakham, N., Anantariyawet, A., and Meranan, S. (2012). Parent's Roles Instilling Morality Ethics and Desirable Values for Students, Primary Schools Under the Uttaradit Primary Educational Service Office. *Journal of Graduate Studies Valaya Alongkron Rajabhat University*, 6(3), 87-96. (in Thai)
- Chirawatthanaset, W. (2017). The Digital Generation Kinds within Social Media Society and Social Learning. *Journal of Education Futurology*, 1(1), 1-12. (in Thai)
- Chaonafang, S., Fakcharoenphol, W., Kawjaratwilai, T., Nukultham, K., Poolsri, W., and Suwan, S. (2020). *Development on Ethics and Desirable Behaviors at Faculty of Education and Development Science*. Nakhon Pathom: Kasetsart University. (in Thai)
- Dillon, M., and William, F. (2021). *The Handbook of Personality Dynamics and Processes*. Germany: Bielefeld University.
- Feelgood Technology. (2021). *In-depth analysis of consumer behavior in Thailand in 2019. How have Thai people changed their use of the internet and online activities?* [Online]. Retrieved from: <https://www.fillgoods.co/online-biz/shop-orders-thai-user-behavior-internet-activities>. (in Thai)
- Junthawimol, P. (2012). *Promotion The Moraland Ethics Development For Students In Nawamintharachinutid Horwang Nonthaburi School, Pakkret District, Nonthaburi Province*. Thesis of the Degree of Master of Arts Program in Educational Administration. Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (in Thai)
- Manley, K. and Garbett, R. (2000). Paying Peter and Paul: reconciling concepts of expertise with competency for a clinical career structure. *J Clin Nurs*, 9(3), 347-359.
- Mangthani, T. (2013). The Role of Family in the Cultivation of Morality in Youths in Northeast Thailand. *Journal of Humanities and Social Sciences*, 31(1), 45-64. (in Thai)
- Nanappabho, N. (2021). Ethics and Code of Ethics of Critical Thai People in Digital Era. *Integrated Social Science Journal*, 1(3), 37-52. (in Thai)
- Omer, S., Syeda, M., and Sadia, J. (2015). The role of family in teaching religious and moral values to their children in urban areas. *Academic Journal*, 16(1), 258-272.

- Phaphon, R. (2013). *The Development of Moral Ethics and Emotional Stability for Wisely Consuming Media and News of Youths, Nakhon Ping sub-district, Chiang Mai*. Chiang Mai: Chiang Mai Rajabhat University. (in Thai)
- Panyaphalo, B. (2012). *Impacted Factors Toward Virtue and Ethics of Students at Siam Technology College in Bangkok Yai District Bangkok*. Thesis of the Degree of Master of Arts Program in Educational Administration. Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (in Thai)
- Royal Institute. (2013). *Royal Institute Dictionary 2011*. 2nd ed. Bangkok: Siri Wattana Interprint. (in Thai)
- Singhsawat A. (2009). *Children Addicted to Games a Cyber World Threat*. [Online]. Retrieved from: <http://www.thaihealth.or.th>. (in Thai)
- Sittisak, P., and Niyomsrisomsak, S. (2012). Problems and Guided Development of Promotion Ethics and Morals of Students in Schools Under the Office of Chonburi Primary Educational Service Area 1. *Journal of Education and Social Development*, 8(2), 36-47. (in Thai)
- Sawatsringkhan, P. (2013). *Model of moral development in organizations*. [Online]. Retrieved from: <https://www.oknation.net/post/detail/634f70ff82180ddf0e4b442c>. (in Thai)
- Singhanat, U. (2017). Ethical Concepts for Human Development, Era of Borderless World to support “Society 5.0”. *Academic Journal Bangkokthonburi University*, 6(2), 1-14. (in Thai)
- Semawonganon, S. (2020). Guidelines for the Ethics Competency Development for Engineering Personnel. *Journal of MCU Humanities Review*, 6(1), 369-383. (in Thai)
- Thanman, S. (2019). Morality Strengthening In 21st Century, for Organization of Digital Economy. *Valaya Alongkorn Review*, 9(1), 146-163. (in Thai)